

LOYIDA ENERGIYA SAMARADORLIGI VA UNING IQTISODIY NATIJALARI

Kuldashev Ergash Nurmurzayevich

Jizzax politexnika instituti

“Arxitekturaviy loyihalash” kafedrasi katta o’qituvchi

Abdurahmonova Jasmina Ikrom qizi

Jizzax politexnika instituti talaba

Annotatsiya: Mazkur maqolada arxitektura va qurilishda rivojlanayotgan texnologiyalardan foydalanish, arxitekturaning asosiy maqsadi hamda energiya tejamliligining iqtisodiy samaradorligi to’g’risida so’z yuritilgan.

Kalit so’zlar: Turar-joy binolari, iqtisodiy paradoksi, texnologiy, energiya samaradorligi, energiya pasporti, qurilish, material, innovatsiy.

Аннотация: В данной статье говорится об использовании развивающихся технологий в архитектуре и строительстве, основном назначении архитектуры и экономической эффективности энергосбережения.

Ключевые слова: Жилые здания, экономический парадокс, технология, энергоэффективность, энергетический паспорт, строительство, материалы, инновации.

Abstract: This article talks about the use of developing technologies in architecture and construction, the main purpose of architecture and the economic efficiency of energy saving.

Keywords: Residential buildings, economic paradox, technology, energy efficiency, energy passport, Construction, materials, innovations.

Energiya tejaydigan qurilishni rivojlantirishning iqtisodiy jihatlari uy-joy kommunal xizmatlari uchun juda katta xarajatlar va davlatning uy-joy kommunal xo’jaligi sohasidagi katta moliyaviy majburiyatlarining asosiy sababi uning past energiya samaradorligi! Aholiga va davlat sektoriga beriladigan uy-joy kommunal xizmatlarining 8594 dan ortiq qiymati to’g’ridan-to’g’ri yoki bilvosita issiqlik, elektr, gaz, suv ta’minoti, shuningdek binolarning muhandislik tarmoqlarini va ularning tarkibiy elementlarini issiqlik himoyasini oshirish joriy ta’mirlash bilan bog’liq tomlarni ta’mirlash, panellararo bo’g’inlar, kirish eshiklari va deraza inshootlari va boshqalar.

Uy-joy kommunal xizmatlarida energiyadan foydalanishning past samaradorligi uchun moliyaviy javobgarlik aholi va davlat tomonidan taqsimlanishi kerak. Davlat va mahalliy o’zini o’zi boshqarish organlari energiya va suv ta’minoti tizimlarining turar-joy binosigacha samaradorligi uchun javobgar bo’lishi kerak. Aholi turar-joy binolarida resurslardan foydalanish samaradorligi uchun javobgar bo’lishi kerak. 2002 yilda aholi issiqlik ta’minoti xizmatlarining taxminan 5094 narxini to’lagan, ammo aslida. Issiqlik

ta'minoti sifatli amalga oshiriladigan joyda, yoqilg'i, elektr energiyasi va tarmoqlarda yo'qotishlar, qoida tariqasida, yuqori darajada oshadi. Kommunal xizmatlarning atigi 100/0 qismi energiya samaradorligi standartlari talablariga javob beradi. Ishlab chiqarish, tashish, taqsimlash va yakuniy iste'molning barcha bosqichlarida ushbu standartlarga to'liq rioya qilingan holda, m² isitish xarajatlari amaldagi darajadan atigi 30-700/0 ni tashkil qiladi. Ya'ni, bugungi kunda aholining katta qismiga to'g'ri keladi. Yoqilg'i, energiya va suvni ishlab chiqarish, tashish va tarqatish paytida ortiqcha yo'qotish uchun to'lovni iste'molchiga o'tkazish mumkin emas. Iste'molchi, hatto uyushgan bo'lsa ham, ishlab chiqarish va transport tizimlarida resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga ta'sir qila olmaydi. Ammo iste'molchi turar-joy binolarida resurslardan foydalanish samaradorligi darajasi uchun javobgar bo'lishi kerak. Bu uni o'zini o'zi tashkil etishga va kommunal xizmatlar bozorlarida raqobatni joriy etish xarajatlarni kamaytirishning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Ushbu bozorlarda cheklangan raqobat bugungi kunda ham mavjud. kelajakda u issiqlik ta'minoti tizimlaridan foydalanish huquqi uchun kurashda o'zini namoyon qilishi mumkin; yagona issiqlik tarmog'ida ishlaydigan issiqlik energiyasini ishlab chiqaruvchilar o'rtasida; markazlashtirilgan va avtonom issiqlik ta'minoti tizimlari o'rtasida va eng muhimi, issiqlik energiyasini yetkazib beruvchilar va issiqlik energiyasidan foydalanish samaradorligini oshirish bo'yicha xizmat ko'rsatuvchi ishlab chiqaruvchilar o'rtasida. yo'qotish darajasi 400/0 ga teng bo'lsa, issiqlik energiyasini tashish tarifi uni ishlab chiqarish tarifidan yuqori bo'ladi. Issiqlik energiyasini tashish tariflarida issiqlik yo'qotishlarining narxini hisobga olish kerak.

Bu sizga yuqori xarajatlar manbalarini to'g'ri aniqlash, to'g'ri investitsiya qarorlarini qabul qilish - sarmoya kiritish imkonini beradi issiqlik energiyasi manbalarini modernizatsiya qilish yoki issiqlik tarmoqlarini qayta joylashtirish binolarni issiqlik muhofazasi bo'yicha oshirilgan chora-tadbirlar xarajatlarini asoslashdir. Yangi me'yorlarning asosiy maqsadi binolarda birlamchi energiya sarfini oldindan mavjud bo'lgan me'yorlarga nisbatan sezilarli darajada kamaytirishdir. Binoni isitish va issiq suv bilan ta'minlash uchun energiyaning birlamchi o'ziga xos ehtiyojini me'yorlash binoning tashqi to'siqlari maydonining ulardagi yopiq hajmga nisbati bo'lgan ixchamlik ko'effitsientiga qarab amalga oshiriladi. Ko'p qavatli binolar uchun bu ko'rsatkichning qiymati taxminan 0,2, o'rta qavatli binolar uchun — taxminan 0,5 va kam qavatli binolar uchun — taxminan ichki havo harorati normal (19C) bo'lgan yangi qurilgan binolar uchun energiya talabining qiymati 68 dan 142 gacha bo'lishi kerak. Ushbu qiymatlar 12,5 ga teng bo'lgan issiq suv ta'minoti uchun energiya sarfini o'z ichiga oladi. Binolarning energiya samaradorligi bo'yicha yangi qonun 2002 yil dekabr oyida qabul qilingan va 2003 yil yanvar oyida kuchga kirgan. Ushbu qonun Evropa Ittifoqiga a'zo davlatlar uchun binolarning energiya samaradorligi bo'yicha umumiy tamoyillarni belgilaydi.

Yangi qonun quyidagi jihatlar uchun asosiy talablarni belgilaydi:

- a) umuman binolarning energiya samaradorligini hisoblash metodologiyasining umumiy boshlang'ich shartlari;
- b) yangi binolar uchun minimal energiya samaradorligi talablarining qo'llanilishi;
- v) asosiy rekonstruksiya predmeti bo'lgan mavjud binolar uchun energiya effektivligi bo'yicha minimal talablarning qo'llanilishi;
- d) binolarning energiya sertifikatini.

Qonun binolarning energiya samaradorligi sertifikatining rolini kuchaytiradi. Binoning sertifikatini (energiya pasporti) Evropa Ittifoqiga a'zo mamlakatlarda mavjud tasdiqlangan standartlarda mavjud bo'lgan va iste'molchiga binoning energiya samaradorligini taqqoslash va baholash imkoniyatini beradigan nazorat qiymatlarini o'z ichiga olishi kerak. Sertifikat tejamkor energiya samaradorligi echimlari bo'yicha tavsiyalar bilan to'ldirilishi kerak. Kelgusi besh yil ichida yangi qonun berishi kutilmoqda. Evropa Ittifoqiga a'zo mamlakatlarda binolarning energiya samaradorligini me'yorlash barcha turar—joy va turar-joy bo'lmagan binolarga nisbatan qo'llaniladi (Buyuk Britaniyadan tashqari, bu me'yorlash faqat yangi qurilgan turar-joy binolariga nisbatan qo'llaniladi). Yondashuvlarning farqiga qaramay, Irlandiyadan tashqari barcha mamlakatlarda binolarning energiya samaradorligini hisoblash tartibi majburiydir. Avstriya, Belgiya, Germaniya, Gretsiya va Ispaniyada binolarning energiya samaradorligi bo'yicha hisob-kitoblarni faqat tegishli litsenziyaga ega mutaxassislar amalga oshirishi kerak, Daniya, Irlandiya, Portugaliya va Shvetsiyada hisob-kitoblar natijalari binoning yillik yakuniy energiya iste'moli shaklida taqdim etiladi. Germaniya, Gretsiya, Niderlandiya va Fransiyada binoning yillik birlamchi energiya sarfi shaklida, Ispaniya va Finlyandiyada bino atrofidagi konstruksiyalarning alohida komponentlari uchun issiqlik uzatish koeffitsiyenti shaklida beriladi.

1972 yilda AQShning Nyu-Xempshir shtatidagi Manchester shahrida arxitektorlar Nikolas Isaak (Nicholas Kaak) N Endryu Ishoq (Andrew S. Isaak) tomonidan yaratilgan. Loyihaning yakuniy versiyasida umumiy maydoni 16350 m² bo'lgan bino yetti ofis qavatli, texnik chodir va ikki qavatli garajdan iborat. Ofis qavatlarining o'lchamlari 40 x 33,5 m. Binoni ventilyatsiya qilish uchun sarflangan energiyani tejash tartibini qayta ko'rib chiqish, ichki bo'shliqlarni shunga o'xshash funksiyalar bo'yicha guruhlash, binoning ayrim qismlarida chekish joylarini yaratish, tashqi havoni qayta ishlash bilan almashtirish, changni yutish tizimi orqali tozalash, shuningdek markaziy tashkilot orqali tashqi havo oqimini kamaytirish orqali amalga oshirildi qo'shimcha hajmlarga bo'lgan ehtiyojni kamaytirish uchun havo taqsimoti issiqlik rekuperatorlarini qo'llash orqali ta'minot havosini isitish va sovutish uchun sarflanadigan energiya 60-750, 4 ga kamayishi mumkin. Yoritish uchun energiya sarfini kamaytirish uchun tabiiy yorug'lik darajasining o'zgarishiga qarab sun'iy yoritishni boshqarish tizimi tavsiya etilgan. Bunday tizim tajriba sifatida faqat bitta qavatda o'rnatildi.

Xulosa qilib aytganda mahalliy va xorijiy amaliyotda energiya tejaydigan binolarning rivojlanishi tahlili o'tkazildi. O'zbekistondagi zamonaviy siyosiy-iqtisodiy jarayonlarning

ekoqurilish majmuasiga ta'siri va investorlar, yirik ishlab chiquvchilar, shahar qurilishini tartibga solish uchun mas'ul shaxslar, arxitektorlar va potentsial ijarachilar, shu jumladan to'lovga qodir aholining energiya tejaydigan binolar qurish va ulardan foydalanishga bo'lgan munosabatini shakllantirishga ta'siri ko'rib chiqildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Chernyshov LM.. "Rossiya gazetasi". 27.12.2002.
2. Shamuzafov A. 200-2001 yillarda uy-joy kommunal xo'jaligi iste'molchilarining yoqilg'i-energetika resurslari bilan ta'minlanishi va 2001-2002 yillar kuz-qish davri uchun choralar "uy-joy kommunal xo'jaligi rahbari va bosh buxgalteri jurnali". Kb. 2001;
3. Bocharov Op. va boshqalar. tizim dinamikasi usuli bilan ko'p funktsiyali shaharning rivojlanishini o'rganish. Shahar va aholi punktlari tizimi M., 1981.